

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน Success Factors of Academic Management in Basic Education Schools

สุภาพร รัตนน้อย

อังฉรา วัฒนานรงค์

วิภากรณ์ ภูวัฒน์กุล

ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Supaporn Rattnony

Achara Whattananarong

Vipaporn Poovatkul

Sakchai Nirunthawee

Educational Administration, College of Management, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author, Email: 62160184@up.ac.th, supapornrattnony@yahoo.com

วันที่รับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 12 มีนาคม 2568

Received: February 22, 2025; Revised: March 11, 2025; Accepted: March 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของเทคโนโลยี ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ ความพร้อมของงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ; การบริหารงานวิชาการ; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This academic article presented content related to the meaning, significance, and objectives of academic administration in basic educational institutions, as well as the factors contributing to the success of academic administration. Based on the study of relevant documents and research, it was found that the academic leadership of administrators, the quality of teachers' instructional management, the readiness of facilities, the availability of technology, the preparedness of learning resources, the adequacy of budget, the participation of parents, and the involvement of the community were crucial factors in the success of academic administration.

Keywords: Success Factors; Academic Administration; Basic Education Schools

บทนำ

การจัดการศึกษามีหลักการและความมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2542, หน้า 3) ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วยงานหลัก คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติและค่านิยม ให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องเป็นไปเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์

ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยในการบริหารให้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของเทคโนโลยี ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ ความพร้อมของงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน (สมพงษ์ รมไทร, 2547, จุฬารัตน์ สุดรุ่ง, 2549, ชีระ รุญเจริญ, 2549, พัฒนะ เส็งเรียบ, 2556)

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการที่หลากหลายและสอดคล้องกันดังนี้ จารุณี แก้วเอียน (2557) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ส่วน ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานวิชาการเป็นการให้ความร่วมมือกันของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยกระทำกิจกรรมหรือดำเนินงานให้การศึกษาหรือฝึกอบรมคนทุกช่วงวัย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ระบบการดำเนินงาน เทคนิคการดำเนินงาน และปัจจัยทางการบริหารไว้อย่างชัดเจน โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้ และ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2566, หน้า 44) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยต้องนำครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำแผนการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งก็คือการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำหลักสูตรไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และด้านการประเมินผลเพื่อ

นำผลสะท้อนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาของครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกัน

การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินการที่มุ่งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อ บ่มเพาะความรู้ และทักษะของผู้เรียน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหน้าที่หลักที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของของสถานศึกษารวมถึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การจัดสรรปริมาณงานและทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้ตอบสนองความต้องการของชุมชนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันและอนาคตที่มีความพลิกผัน (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2566, หน้า 45-46) นอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการยังเป็นหัวใจสำคัญในระบบงานของสถานศึกษา เนื่องจาก เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานได้อย่างเด่นชัด เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ การยอมรับจากชุมชนและสังคม (จารุณี แก้วเอียน, 2557, สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2562, หน้า 13) ซึ่งงานจัดการเรียนการสอนเป็นงานวิชาการที่ถือว่าเป็นแก่นของการบริหารสถานศึกษา และเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และถือเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอน (Hoy and Miskel, 2008) นอกจากนี้ งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ คือ เป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติ และค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานในโรงเรียน เป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน เป็นเครื่องตัดสินคุณภาพ และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

สำหรับจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการ คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง มีความรู้ความเข้าใจในด้าน ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542, หน้า 3) นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2562, หน้า 13) รวมทั้ง การบริหารวิชาการมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการถือเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นหัวใจสำคัญของระบบงานที่ส่งผลต่อคุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา โดยมุ่งจัดการทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการและการยอมรับจากชุมชนและสังคมในยุคที่เปลี่ยนแปลง จุดมุ่งหมายสำคัญคือพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม พร้อมด้วยคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 เพื่อชีวิตที่ดีในอนาคต.

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของเทคโนโลยี ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ ความพร้อมของงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

ในสถานการณ์โลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการปรับเปลี่ยนสู่สังคมดิจิทัล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่างๆ รวมถึงด้านการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้ก้าวทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไปมีภาวะผู้นำ มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์กรไปในทิศทางต่าง ๆ การที่ผู้นำได้แสดงบทบาทหน้าที่โดยการใช้อิทธิพลที่เหนือบุคคลอื่นในกลุ่ม โน้มน้าวชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติก่อให้เกิดผลต่อส่วนรวมภายในกลุ่มลักษณะการแสดงออกมานั้นคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการ ต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องของหลักสูตรที่ต้องปรับเปลี่ยน เข้าใจการวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียนที่มีศักยภาพที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอน รวมถึงเทคนิคการสอนในรูปแบบใหม่ สื่อประกอบการสอน การวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลาย การวิจัยและนวัตกรรมที่ก้าวทันสมัย เข้าใจในกระบวนการนิเทศชั้นเรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารต้องมีกระบวนการบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล สามารถสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมมือของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากนี้ภาวะผู้นำ ยังหมายถึงความสามารถในการบริหารและการจัดระบบบริหาร การสื่อสารสร้างความเข้าใจ การจูงใจและการพัฒนาวิชาชีพบุคลากรในสถานศึกษา การแก้ปัญหาและการตัดสินใจในการบริหาร นำการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสู่สถานศึกษามุ่งมั่นให้บรรลุผลสำเร็จของวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2567, หน้า 27)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหรือจูงใจให้คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือและสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ การควบคุมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมบรรยากาศวิชาการของโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

2. คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ครูที่มีความรู้ความสามารถจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดที่นักเรียนจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย (ทิศนา ชวนมน, 2555) อีกทั้งในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ0206.3/ว9 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2564 ด้านการจัดการเรียนรู้ กำหนดให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับการสร้างและหรือพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างและหรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน และการอบรมและพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียน (สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564, หน้า 47) นอกจากนี้ ในด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน โดยพิจารณาจากการออกแบบหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจาก ตัวชี้วัดด้านการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามบริบทสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งมีการประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน ตัวชี้วัดด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากครูจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดกิจกรรมบูรณาการส่งเสริมเจตคติที่ดีตามความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตัวชี้วัดด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีระบบสารสนเทศเพื่อกำกับติดตามวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล ให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองและนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล และรายงานผลการเรียนรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2567, หน้า 47-49) นอกจากนี้ ครูจะต้องเรียนรู้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ๆ ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแล้วครูจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแพลตฟอร์มต่างๆ โดยครูจะต้องเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะด้านนวัตกรรม มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบเรียนรู้จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย สอนทักษะชีวิตคู่กับทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีสมรรถนะที่ผ่านค่าเป้าหมายของสถานศึกษา รวมถึงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นความสามารถของครูผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิควิธีการสอน การพัฒนาสื่อการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและ สติปัญญา ลักษณะพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น คุณภาพ การจัดการเรียนรู้ของครูจึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

3. ความพร้อมของอาคารสถานที่

การบริหารอาคารสถานที่ เป็นการรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการรักษาอาคาร ให้อยู่ในสภาพดี สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ คือ นักเรียน นักศึกษาและครูอาจารย์ได้อย่าง เพียงพอและเหมาะสม (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2542, หน้า 163) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม มีขอบข่ายงานโดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ 1) การกำหนดแนวทางวางแผนการบริหาร จัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 2) การบำรุงดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่ และ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ 3) การ ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อ ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ 4) การสรุปประเมินผลและรายงานการใช้อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 95) นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ สถานศึกษา ตัวชี้วัดการจัดการสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ โดยพิจารณาจาก สถานศึกษามีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ เพียงพอ ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้เรียน มี แผนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ มีมาตรการรักษาความปลอดภัย ที่ตรวจสอบได้ มีการประเมินความเสี่ยง ตามบริบทสถานศึกษา ชักซ้อมขั้นตอนในการรักษาความปลอดภัยและปรับปรุงมาตรการการดำเนินงานทุก ด้าน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2567, หน้า 35)

สรุปได้ว่า ความพร้อมของอาคารสถานที่คือการจัดหาและดูแลสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม ปลอดภัย และ เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและครู การบริหารที่ดีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด อาคารและ สิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารวิชาการ

4. ความพร้อมของเทคโนโลยี

ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน ครูใช้เทคโนโลยีเข้ามา ในการจัดการเรียนรู้โดยมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ AI มีการเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) การ เรียนผ่านแอปพลิเคชัน (Application) ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีวันจบ เนื่องจากมีความรู้ใหม่ๆ เข้ามาตลอดเวลา กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ และยังเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ เป็นผู้เรียนในยุคที่ใช้ เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เทคโนโลยีจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่ จะเชื่อมโยงความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียนอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการ เรียนการสอน นอกจากนี้สื่อการสอนที่นำไปใช้ในการเรียนการสอนยังได้รับการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีซึ่งก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยกำหนดให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำราหนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ ได้กำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดให้รัฐส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนา เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา, 2542, หน้า 18-19) นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตัวชี้วัดด้านการใช้สื่อ อุปกรณ์ระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากสถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการศึกษา มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการประเมินผล การใช้ระบบเทคโนโลยี สื่อ อุปกรณ์และปรับปรุงพัฒนาอย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2557, หน้า 33)

สรุปได้ว่า ความพร้อมของเทคโนโลยีที่เพียงพอ ทันสมัย ที่นำมาจัดการสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ความพร้อมของเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

5. ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต การที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นั้น จึงไม่จำกัดเพียงในห้องเรียนหรือในสถานศึกษาเท่านั้น ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และศาสตร์แขนงต่าง ๆ ได้ตามความสนใจจากแหล่งการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุดที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ห้องเรียนเสมือนจริง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องศูนย์วิชาการต่างๆ ส่วนแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา เช่น พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์สวนเกษตร สวนพฤกษศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2566, หน้า 50) นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญอีกที่หนึ่ง คือ แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความรู้มากมายมหาศาลและความหลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาซึ่งการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 25 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา, 2542, หน้า 8) นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยาการ ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์ อื่นๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2563, หน้า 13) ที่กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้และ

ประสบการณ์ทั้งหลาย ที่พร้อมให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ หรือเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้อาจเป็นสถานที่ บุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ หรือ กิจกรรมทางสังคมประเพณีและความเชื่อ ซึ่งการเรียนรู้ในห้องเรียนจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน มีความสนใจที่จะเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ในสถานที่ที่แปลกใหม่จะช่วยให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รักท้องถิ่นของตนเอง มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในท้องถิ่น พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของท้องถิ่น และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

สรุปได้ว่า ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าแหล่งเรียนรู้มีเพียงพอ ทันสมัย และความหลากหลาย เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและครู ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

6. ความพร้อมของงบประมาณ

ความพร้อมของงบประมาณมีความสำคัญในการขับเคลื่อนดำเนินกิจกรรมภายในสถานศึกษา ในการจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา จะต้องจัดสรรให้เพียงพอกับแผนงาน โครงการ ถ้ามีงบประมาณเพียงพอจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ จะทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่ง สมเดช สีแสง (2545) ได้ให้ความหมายปัจจัยด้านงบประมาณ คือ แผนการใช้จ่ายทรัพยากรของรัฐในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมีหลักการของงบประมาณ ดังนี้ 1. เป็นเครื่องมือในการบริหารนโยบาย 2. งบประมาณช่วยกำหนดขอบเขตภารกิจให้สอดคล้องกับปัจจัยการบริหารต่าง ๆ 3. งบประมาณเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและการบริหารราชการ 4. งบประมาณเป็นเครื่องมือของนักบริหารระดับสูงในการจัดการและควบคุมการปฏิบัติตามโครงการ และ 5. งบประมาณเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นความเหมาะสมและความถูกต้องของระบบการทำงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กล่าวว่า เงิน หรืองบประมาณ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำงานและมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณเป็นภารกิจที่สำคัญในการสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งเป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับงบประมาณและสินทรัพย์ รวมถึงการจัดหารายได้จากการบริการเพื่อสนับสนุนให้การบริหารจัดการศึกษาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปตามแผนงานและแผนปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ในการบริหารทรัพยากรด้านงบประมาณที่มีอยู่ให้เพียงพอต่อการดำเนินการภายในสถานศึกษา โดยมีการจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบและประเมินผลการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

สรุปได้ว่า ความพร้อมของงบประมาณ เป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ถ้าหากผู้บริหารจัดสรรงบประมาณเพื่อบริหารในงานวิชาการให้เพียงพอ จะส่งผลให้การบริหารงานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ความพร้อมของงบประมาณ จึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

7. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วม คือ การที่สมาชิกของชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ ร่วมกันตัดสินใจในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนั้น การเรียนรู้ที่บ้านและโรงเรียนจึงมีส่วนสนับสนุน

ซึ่งกันและกัน โดยที่ผู้ปกครองมีส่วนที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดและสังคมหรือชุมชนเป็นส่วนสนับสนุนให้การมีส่วนร่วมนั้นมีความสำเร็จตามเป้าหมาย (วิชาญ เกษเพชร, 2556) นอกจากนี้ ยังเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการมองที่ตัวบทบาทให้สำคัญที่ภาครัฐหรือเป็นการมองที่ตัวผู้ปฏิบัติซึ่งก็คือ ประชาชนที่เป็นกลไกสำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วม (ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี, 2552) รวมทั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตัวชี้วัดด้านการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อความร่วมมือในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาจาก สถานศึกษามีฐานข้อมูล มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง สื่อสารให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายสนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินการร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยม ของสถานศึกษาที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2557: 41) ผู้ปกครองจึงเป็นส่วนสำคัญในการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ครอบครัว และสังคม

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญ เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย ให้ความร่วมมือในการควบคุมดูแลนักเรียน ให้ความร่วมมือในการระดมทรัพยากร และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและเป็นส่วนที่ผลักดันให้สถานศึกษานั้นพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

8. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การบริหารจัดการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนซึ่งมีทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน สถาบันศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกำหนดความมุ่งหมาย และนโยบาย รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร กำลังคน และทุนทรัพย์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน และเกิดประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ที่ให้กระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาออกไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง และให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด การจัดการศึกษาต้องให้ประชาชน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงและเสริมสร้างการปฏิบัติงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพเพราะการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกันจะทำให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นที่ยอมรับกันว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2551) รวมทั้ง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตัวชี้วัดด้านการเสริมสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อความร่วมมือในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

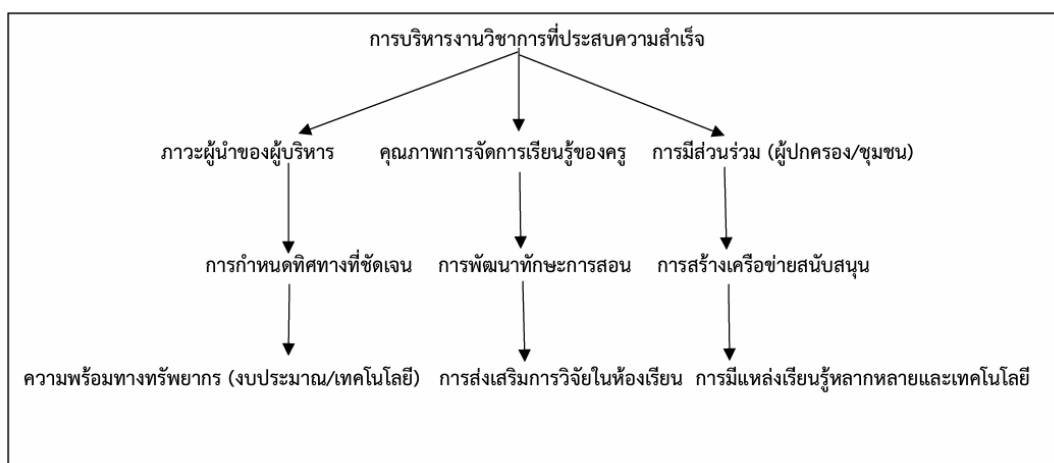
โดยพิจารณาจากสถานศึกษามีฐานข้อมูล มีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานภายนอก สื่อสารให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินการร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) , 2557: 41)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการเข้าร่วมมีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเข้าร่วมประชุม การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จึงเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

บทสรุป

งานวิชาการเป็นงานสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต งานวิชาการจึงเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้นการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมีปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมของเทคโนโลยี ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ ความพร้อมของงบประมาณ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมของชุมชน ถ้าหากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ด้านงานวิชาการให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 การบริหารงานที่ประสบความสำเร็จ

จากแผนภาพที่ 1 ผู้เขียนขออธิบายเชิงกระบวนการดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร: ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ แสดงภาวะผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ และจัดการทรัพยากร (เช่น อาคาร สถานที่ และงบประมาณ) เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในทุกมิติ
2. คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู: ครูต้องได้รับการสนับสนุนในด้านการพัฒนาทักษะการสอน เช่น การออกแบบหลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน และการใช้เทคโนโลยี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีคุณภาพ
3. ความพร้อมของทรัพยากรและเทคโนโลยี: การจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญ
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน: การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน
5. การติดตามและประเมินผล: กระบวนการติดตามและปรับปรุงแผนงานควรเป็นสิ่งต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จรรณี แก้วเอียน. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- จุไรรัตน์ สุดรุ่ง. (2549). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี. (2552). **การพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้หลักการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิศนา ขัมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2549). **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา: สภาพปัญหา ความจำเป็น และแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณนันต์. (2563). **การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มินเซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). **การบริหารงานวิชาการ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1-23.

- พัฒนา เสี่ยงเรียบ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2550). การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชาญ เกษเพชร. (2556). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมเดช สีแสง. (2545). คู่มือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพงษ์ รมไทร. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยแวดล้อมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เล่มที่ 134 ตอนที่ 10 ก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2567). คู่มือกรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567–2571 ฉบับสถานศึกษาและผู้ประเมินภายนอกการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2562). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562). กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2566). การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). Educational administration: Theory, research, and practice (8th ed.). New York, NY: McGraw-Hill Companies, Inc.